

Praha, 12. marca 2008

PRÍHOVOR NA KARLOVEJ UNIVERZITE
PRI PRÍLEŽITOSTI UDEĽOVANIA CENY ZDEŇKA KLEINA
ZA NAJLEPŠIU PRÁCU O ETOLÓGII ČLOVEKA

E. Páleš, M. Mikulecký sen.: Periodic Emergence of Great Poets in the History of Arabia&Persia, China and Japan. Neuroendocrinology letters No. 3 June Vol. 25, 2004, pp. 169-172.

Keď sme pred ôsmimi rokmi s profesorom Mikuleckým štatisticky spracovávali krivky tvorivosti v dejinách kultúry, ocitli sme sa v oblasti, ktorá by sa dala nazvať *kolektívnou chronopsychológiou* alebo *chronosociológiou*. Narazili sme na nečakanú skutočnosť: najväčší básnici Číny, Japonska, Indie, Perzie, Arábie aj Európy sa objavujú vo všetkých týchto kultúrach synchronne a periodicky každých 500 rokov už od čias Homéra. Celosvetová a dlhodobá povaha tohto javu naznačovala, že by mohlo ísť o nejaký periodický kozmofyzikálny faktor ovplyvňujúci neuroendokrinný systém človeka.

Od zverejnenia nášho článku v roku 2004 sa tento predpoklad ešte viacnásobne potvrdil. Každých 500 rokov sa v dejinách vracia kultúrny vzorec, ktorý dôsledne zodpovedá všetkým znakom dievčenskej, pubertálnej psychiky. Akási globálna puberta. Sú to obdobia romantického básnenia aj vzbury proti autoritám (revolučnosť je o polovicu vyššia). Pochádzajú z nich ságy o najslávnejších milencoch ako Rómeo a Júlia, Tristan a Izolda, Lajla a Madžnún, Pyramos a Thisbe, Krišna a Rádha, Liang a Zhu. Počet žien na kráľovských trónoch sa zdvojnásobuje a panovníci majú prídomek *Krásny*.

Protipól tohto kultúrneho rytmu sa nám zatiaľ nepodarilo nájsť ani v rytmoch slnečnej aktivity, ani vo výkyvoch zemského magnetizmu ani v klimatických cykloch. Záhadnosť a nepravdepodobnosť tohto javu sama osebe vzbudzuje opozíciu. O to viac, že starí Babylončania a Egypťania poznali tento rytmus už pred 5000 rokmi a vysvetľovali si ho tak, že bohyňa lásky, Inanna, Isis sa pravidelne zmocňuje vlády nad svetom.

Z úst nejedného kolegu som si vypočul obvinenie, že neoprávnene miešam vedu a náboženstvo veriac v anjelov a božstvá. O to viac si vážim môjho staršieho kolegu Prof. Mikuleckého, ako príklad pravého bádateľského ducha, ktorý sa nezastavuje pred zdanlivo nemysliteľným. A srdečne ďakujem redakcii *Neuroendocrinology letters* za to, že odvážne podporila transdisciplinárny výskum zbavený všetkých predsudkov.